

Paměť národa - Helena Šeflová

Helena Šelfová, rozená Bílková, se narodila 11. listopadu 1949 v Horní Řasnici (Bärnsdorf an der Tafelfichte) do nepříznivých podmínek poválečného Československa. Její dospívání doprovázel nejen komunistický režim, ale i osudy jejích rodičů, především tatínka, Františka Bílka. František Bílek si prošel hrůzami druhé světové války, včetně věznění německými nacisty. Zajímavým pramenem, popisujícím provinění jeho a několika dalších souputníků, které spočívalo především v konverzaci svým obsahem připouštějící porážku nacistického Německa spojeneckými - konkrétně sovětskými - silami, je text protokolu z roku 1943. V něm je možné dočíst se například to, že v této době pan Bílek pobýval na pracích v německém Bitterfeldu. Po konci války a návratu domů do Čech spatřoval, zrovna tak jako značná část Čechoslováků, naději v levicové KSČ. Tu umocnil mimo jiné i fakt, že po vstoupení do komunistické strany dostal již o Vánocích 1948 nemovitost pro provoz pekárny v Horní Řasnici, malé vesnici nedaleko Frýdlantu u hranic s Polskem. Po monstrprocesech v temných počátcích 50. let se však rozhodl ze strany vystoupit. Vítězný únor - jak režim označoval komunistický převrat, kdy došlo k faktickému převzetí moci komunisty a uvrhnutí země pod konzervativní clonu socialismu - navíc (nebylo by od věci tvrdit doslova) tvrdě rozdupal jeho podnikání a s pekařinou byl konec. Došlo tehdy totiž k podivné, nikoli však k ojedinělé akci, při které pana Bílka navštívilo několik mužů, kteří mu oznámili, že svou živnost musí ukončit. Za zmínku pak stojí fakt, že se přitom nijak nezdráhali zničit samotnou pekárnu, včetně vybavení, kdyby si přeci jen náhodou usmyslil toto nařízení porušit.

Dům, ve kterém rodina Bílková žila, byl po německé rodině Elsnerových, jež byla v hektickém roce 1945 odsunuta z českého pohraničí v rámci plošného vysídlení německého obyvatelstva. Bílkovým tato skutečnost byla známá, a tak nebyli udiveni, když se v roce 1965, tři roky před osudnou událostí, o které ještě bude řeč, původní majitelé přijeli na svůj bývalý domov podívat. Sousedům se sice přítomnost německy hovořících patrně příliš nezamlouvala, Bílkovi ale Elsnerovi vřele uvítali. Na návštěvu paní Šeflová dodnes myslí. Stejně tak si pamatuje traumatický zážitek po příjezdu vojsk Varšavské smlouvy, který její život navždy poznamenal.

Rok 1968 - zahrnující ono známé *pražské jaro* - se nesl ve znamení rozvolňování a velmi pozvolné liberalizace. „Socialismus s lidskou tvář“ ale zanedlouho padl v nelibost vrchním představitelům východního bloku, v čele s generálním tajemníkem KSSS, Leonidem Iljičem Brežněvem. Po pokusech o vyjednávání tak dochází v srpnu téhož roku k násilnému ukončení čili symbolickému utnutí vlny reforem a nástupu normalizace.

Pro naši pamětnici byl tento milník drsným připomenutím neutěšené situace, s níž se ČSSR i přes veškeré snahy nadále potýkala. 21.8.1968 kolem třetí hodiny odpolední pozorovala téměř devatenáctiletá Helena z okna jejich domu v Horní Řasnici přijíždějící tanky snažící se stavení vyhnout. Vzpomíná na vyděšené rozhovory sousedů a její maminky. Tatínek František byl tou dobou v místním lokále. Když se vrátil domů, dal si kávu a maminka se ze strachu vydala s dcerou raději na louku, rozptýlit se a natrhat trávu pro králíky. Vtom uslyšely obě silnou ránu. Běžely zpět domů a shledaly, že jeden z tanků se nedokázal vytočit a najet na lávku jako ostatní. Narazil přímo do jejich domova. Do kuchyně, kde seděl tatínek. Františkovi Bílkovi se naštěstí podařilo utéct a vyvázl s minimálním zraněním.

Ruský voják sedící na osudném tanku teď však ležel nehybně na zemi. Dva z jeho řad se ho snažili vzkřísit vodou. Avšak po opakovaných nezdarech ho pouze naložili a odvezli. Přítomní byli buďto ruské, nebo ukrajinské národnosti, hovořili totiž ruštinou. Po tragédii nutili rodiče dceru přespát u kamarádky. Zabalili jí s sebou kufr s nejcennějšími pozůstatostmi a sami nocovali v otevřeném domě.

Následující dny přesouvali Bílkovi nábytek a zbylé vybavení do zachovalé části domu. Celá událost samozřejmě vzbudila ve vesnici nejen povyk a soucit, ale dokonce posměch. Do 19. září, tedy necelý měsíc, totiž Bílkovi v ruinách domu přežívali. Bylo vidět do rozbourané kuchyně, v níž maminka, Anežka Bílková, na zachovalých kamnech vařila. Nikdo se nenamáhal rodině jakkoli pomoci. Až rodinný známý, pan Valenta, dohodl na Národním výboru Bílkovým nový příbytek v nedaleké Dolní Řasnici. Jednalo se o sdílený dům. Ani tak se však Helena nevyhla posměškům. Jejich novým sousedem se stal zapřísáhlý komunista, který si jejich situaci ani v nejmenším nechtěl připouštět.

Přišla sedmdesátá léta a zatímco ve světě vznikla kapela Queen, rozpadli se Beatles, skončila válka ve Vietnamu a do kin vstoupily první Hvězdné války, v Československé socialistické republice nastalo období normalizace, Husákových dětí, „procesu s Plasty“, leteckých havárií, Charty 77 a posléze anticharty.

Život paní Šeflové těmito faktory ale příliš ovlivněn nebyl. V létě 1971 se její rodina díky ušetřeným penězům přestěhovala do domku v Novém Městě pod Smrkem. Šest let nato se poprvé vdala a o další dvě léta později se jí narodila dcera. Když se však s manželem rozvedla, zůstala v bytě, který dostala, jako matka samoživitelka. Po čase se přes svou sestřenicí seznámila se svým současným mužem.

Dnes bydlí Helena Šeflová v Třemošné u Plzně, stále udržuje kontakt s obyvateli své rodné obce, zajímá se o podobné osudy svých blízkých a neustále pátrá po dokumentech odkazujících na prožitky, kterými prošla. Již několikrát přispívala do novinových článků či vedla rozhovory.

Upřímně je jí líto především německých obyvatel, kteří čelili a naneštěstí dodnes čelí předsudkům v souvislosti s nacismem. Neméně soucítí s vojáky, kteří v roce 1968 přijeli na naše území „osvobozovat“, nevěda opravdových důvodů.